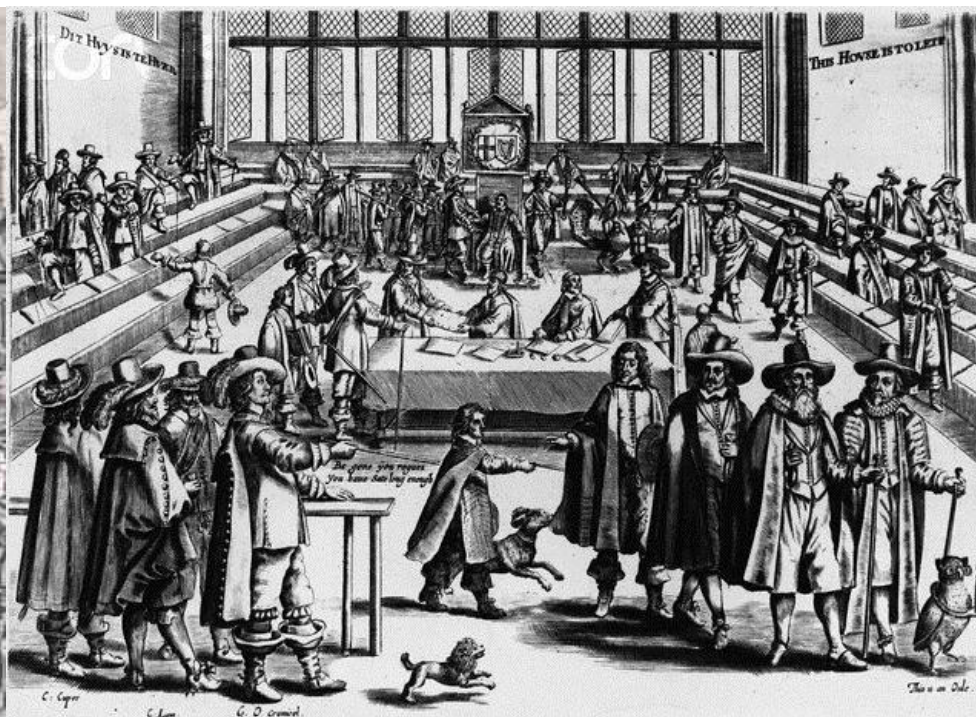

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФОРМИ БУРЖУАЗНОЇ ДЕРЖАВИ, ЇЇ ФУНКЦІЙ ТА МЕХАНІЗМУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

ЗМІСТ

**Модель становлення
буржуазних держав:**

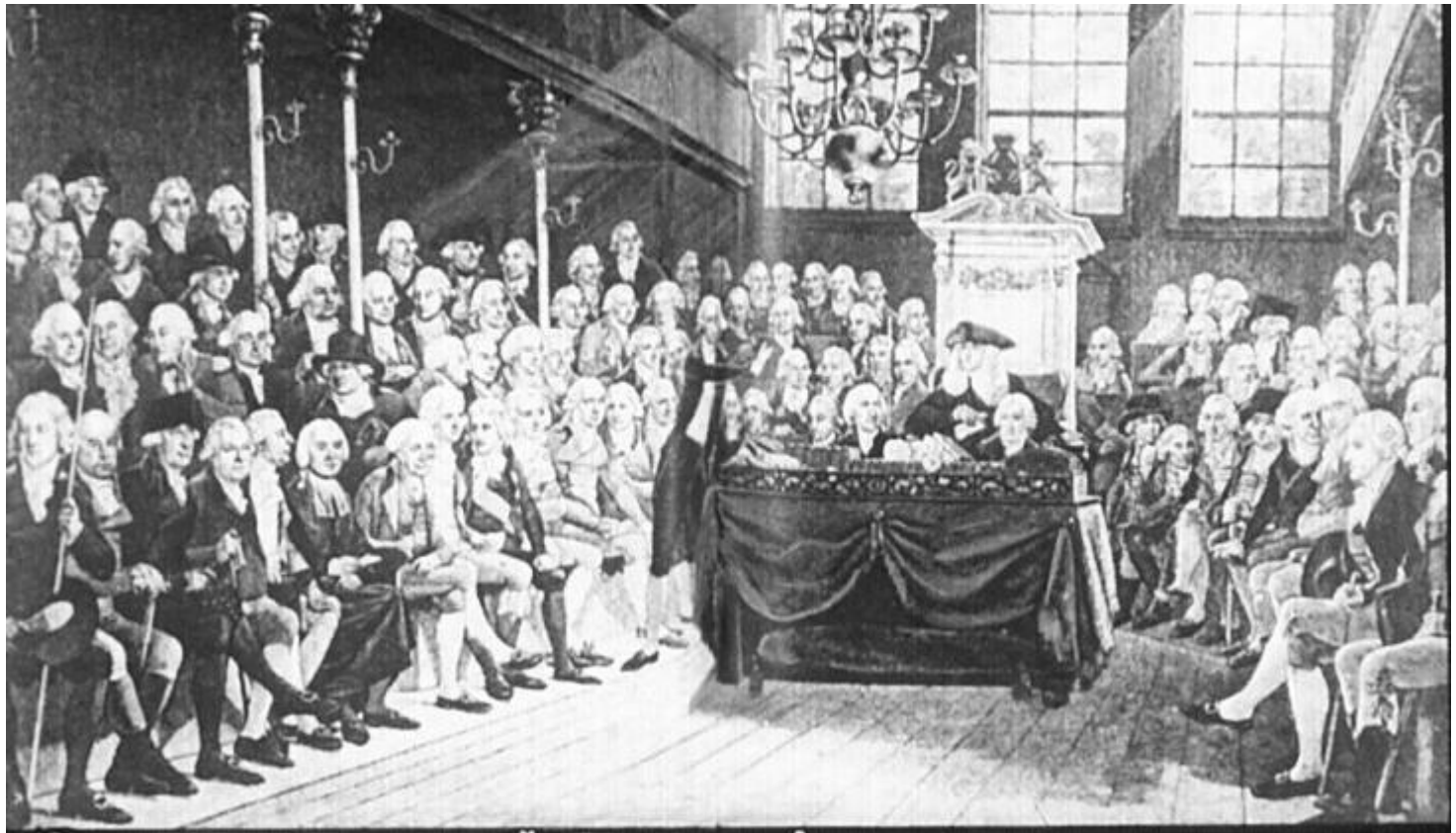
АНГЛІЯ

ФРАНЦІЯ

НІМЕЧЧИНА

США

Модель становлення буржуазних держав Європи

Англія

ОЛИВЕР КРОМВЕЛЬ (1599 – 1658 рр.) - лорд-протектор Англії в 1653 – 1658 рр., лідер пуритан. Військовий керівник громадянської війни в Англії, прибічник парламентаризму.

Народився у сім'ї небагатого пуританського поміщика в Хантінгдоні, Кембриджшир. Навчався у парафіяльній школі Хантінгдона, в коледжі Сідней Сассекса. До війни О. Кромвель був простим поміщиком, ревним протестантом, пуританином.

В 1628 – 1629 рр. став членом парламенту від Хантінгдону (у 1629 р. король розпустив парламент).

3 листопада 1640 р. знов було скликано парламент («довгий парламент»), в якому Кромвель прийняв участь як депутат від Кембриджу.

На початку Англійської громадянської війни Кромвель почав військову кар'єру, очоливши кавалерійський загін з 60 вершників, який став основою його армії нової моделі. Кромвель виявився талановитим полководцем. Його війська брали перемоги над прибічниками короля, саме армія Кромвеля вщент розбила Карла I в бою при Незбі в 1645 р.

Отримавши титул лорд-протектора, Кромвель почав наводити суворий порядок, встановлювати свою диктатуру. Він жорстоко придушив повстання у Ірландії та Шотландії, розділив країну на 12 військових губернаторств на чолі з підзвітними йому генерал-майорами, ввів охорону головних доріг, налагодив систему оподаткування. Гроші на фінансування перетворень були стягнуті з переможених прибічників короля. Кромвель також мав титул генералісимуса.

У ПЕРІОД ПРОТЕКТОРАТУ КРОМВЕЛЯ

.....Разрыв страницы.....

ЛОРД-ПРОТЕКТОР

Скликання надзвичайних сесій парламенту

Згода на щорічний збір коштів на утримання армії та інші витрати

Командування збройними силами

Представництво країни на міжнародній арені

Призначення вищих посадових осіб, у тому числі членів Державної ради і офіцерів

Користування правом відкладеного «вето» стосовно законів

Однопалатний

Річна сесія не менше п'яти місяців

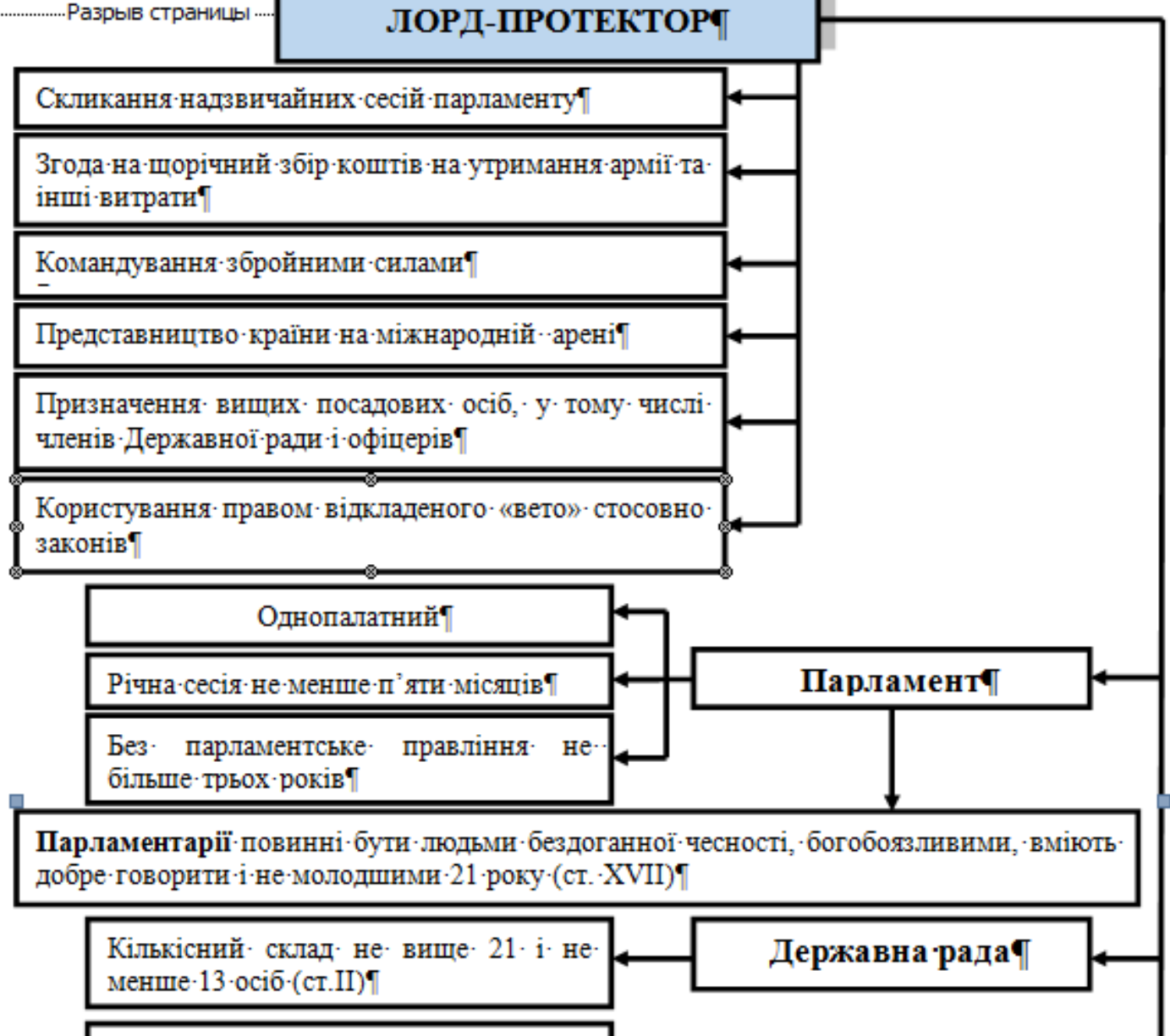
Без парламентського правління не більше трьох років

Парламент

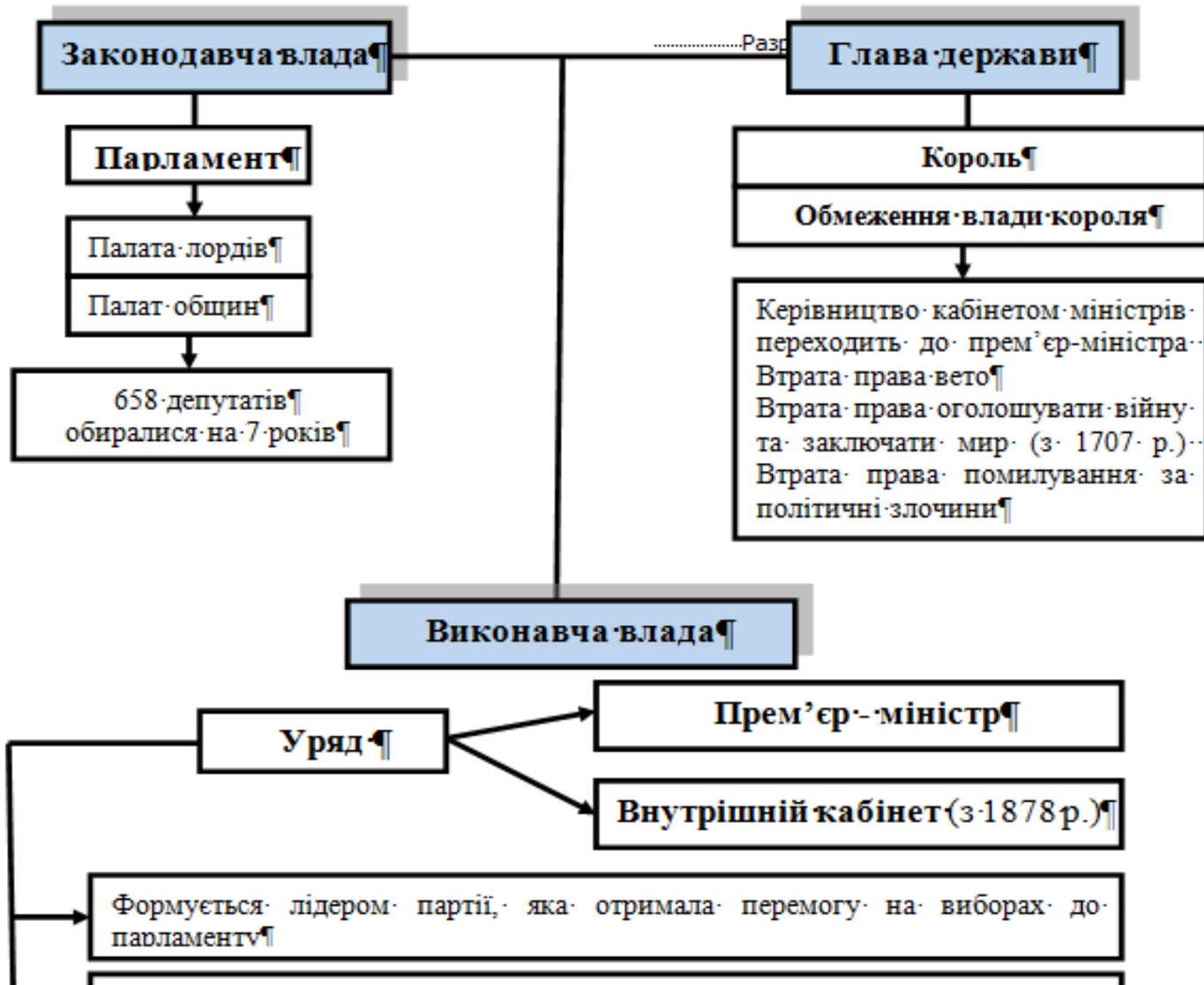
Парламентарії повинні бути людьми бездоганної чесності, богобоязливими, вміють добре говорити і не молодшими 21 року (ст. XVII)

Кількісний склад не вище 21 і не менше 13 осіб (ст. II)

Державна рада

ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ АНГЛІЇ у XVIII—XIX ст.

СТАНОВЛЕННЯ В АНГЛІЇ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ МОНАРХІЇ

ПРИЧИНИ РЕСТАВРАЦІЇ МОНАРХІЇ

Необхідність укладення внутрішнього миру між буржуазією і феодалним дворянством

Необхідність миру з континентальною Європою (перед загрозою іноземної воєнної інтервенції, яка готувалася)

Повернення до старої, випробуваної століттями форми правління — монархії (однак з рахуванням коректив, внесених революцією)

*Король Англії
Карл II
(1630 – 1685 рр.)*

ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ МОНАРХІЇ

БІЛЛЬ ПРО ПРАВА 13 лютого 1689 р.

Всякий закон і всякий податок виходять тільки від парламенту

Ніхто, крім парламенту, не може звільнити з-під чинності закону, скасовувати закон чи припинити його

Узаконюється свобода спорів у парламенті, свобода подачі петицій, гарантується часте і регулярне скликання палат

Парламент щороку визначає склад і численність армії і виділяє на це відповідні кошти

Забороняється вимога надмірних застав, накладання «жорстоких і незвичайних» покарань

Звернення з клопотанням до короля є право підданих

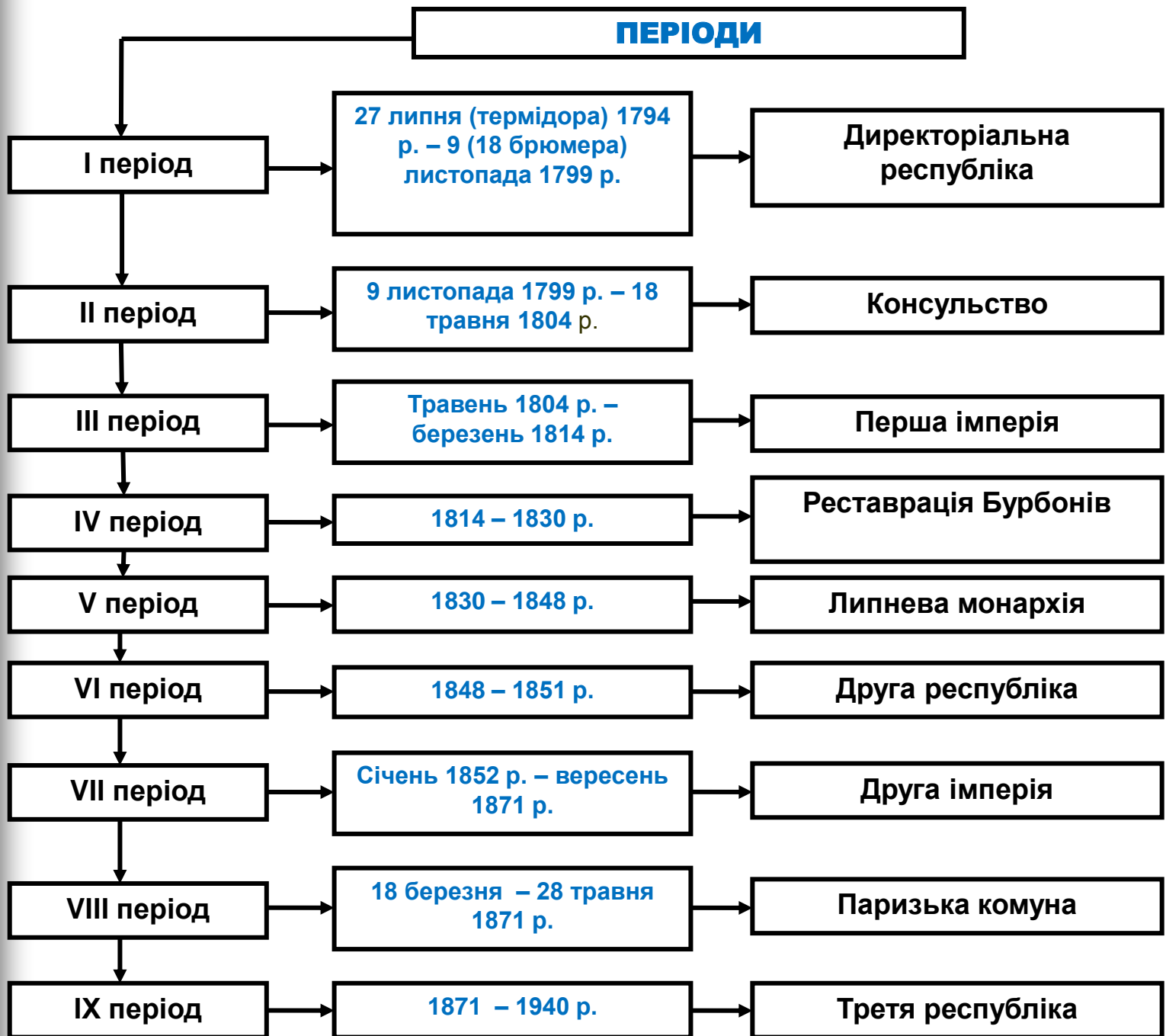
Вибори в члени парламенту мають бути вільними

Присяжні мають вноситись у списки і закликатися до черги належним порядком, і присяжні, які вирішують долю людини в справах про зраду, повинні бути вільними землевласниками

МОДЕЛЬ СТАНОВЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ БУРЖУАЗНОЇ ДЕРЖАВИ

ПЕРІОДИ

ТЕРМІДОРІАНСЬКИЙ ПЕРЕВОРОТ. ДИРЕКТОРІЯ (1794 – 1799 рр.)

Поразка якобінців, прихід до влади помірних депутатів Конвенту (термідоріанців), що відбивала інтереси французької буржуазії суттєво видозмінили республіканську форму правління у Франції.

ТЕРМІДОРІАНЦІ ➡

❑ Зберігали на початковому етапі систему державних органів, створену якобінцями, при цьому сам механізм революційної диктатури був поступово зруйнований

❑ Скасували соціально-економічне законодавство якобінців

❑ Знищили Паризьку комуни - оплот якобінців, якобінський клуб, революційні комітети

❑ Комітет громадського порятунку втратив значення урядового органу

❑ Реорганізували Революційний трибунал

У серпні 1795 р. Конвент прийняв нову Конституцію Франції, як Конституцію III-го року республіки, яка налічувала 372 статті.

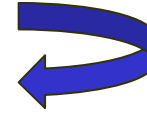
Основний Закон був консервативним за своїм змістом.

Декларація прав і свобод людини і громадянина робила упор на закріплення економічних, моральних і правових підвалин суспільства.

Конституція скасовувала загальне виборче право і відновлювала майновий ценз, поклала в основу республіканського ладу принцип поділу влади.

Однак нова організація державної влади відрізнялася громіздкістю і чисто зовнішнім наслідуванням зразкам античної демократії

ДИРЕКТОРІЯ Структура

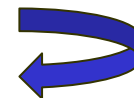

Ї склад – 5 членів (Ребель, Летурнер, Сийєс, Баррас, Ларевел'єр-Лепо)

Обиралися таємним голосуванням законодавчим корпусом. Щорічно Директорія обновлялася шляхом переобрання одного з її членів.

Головували у Директорії по черзі всі члени протягом трьох місяців кожний.

Компетенція

- Призначення командуючих армії
- Призначення, усунення міністрів, посадових осіб держави, контроль за їхньою діяльністю
- Поточне управління
- Керівництво внутрішньою та зовнішньою політикою

**ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ ДИРЕКТОРІАЛЬНОЇ РЕСПУБЛІКИ
ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ 1795 р.**

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

Законодавчий корпус

Рада старійшин

Верхня палата

Ради п'ятисот

Нижня палата

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

Директорія

Міністерства (6 – 8 міністрів)

Відомства (6 – 8)

СУДОВА ВЛАДА

Касаційний трибунал

Департаментські трибунали

Мирові судді

ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Армія

Флот

ПОЛІЦІЯ

МІСЦЕВЕ УПРАВЛІННЯ

Департаменти

Дистрикти

Комуни

ЗАКОНОДАВЧИЙ КОРПУС

Обирався **виборщиками**, якими могли бути особи, котрі досягли 25-річного віку, мали права громадянина та володіли майном, вартість якого була б не нижче заробітної плати робітника за 200 днів

РАДА СТАРІЙШИН

Структура

250 депутатів

Віковий ценз - **40 років**

Компетенція

- Затвердження або відхилення законопроекту
 - Затвердження членів Директорії
- Право переносу засідань законодавчого корпусу у будь-яку частину

Франції

РАДА П'ЯТИСОТ

Структура

500 депутатів

Віковий ценз - **30 років**

Компетенція

- Право законодавчої ініціативи, але рішення ставало законом тільки після схвалення його Радою старійшин. Відхилений останньою законопроект міг вноситися повторно тільки через рік
 - Обговорення списку членів Директорії

КОНСУЛИ (строк повноважень – 10 років)

Структура

Перший консул

Другий консул

Третій консул

Компетенція

Перший консул – особливий статус

Призначав і усував членів Державної ради, міністрів, послів, офіцерів

Призначав (без права на усунення) суддів, починаючи від мирових і закінчуючи членами касаційного суду

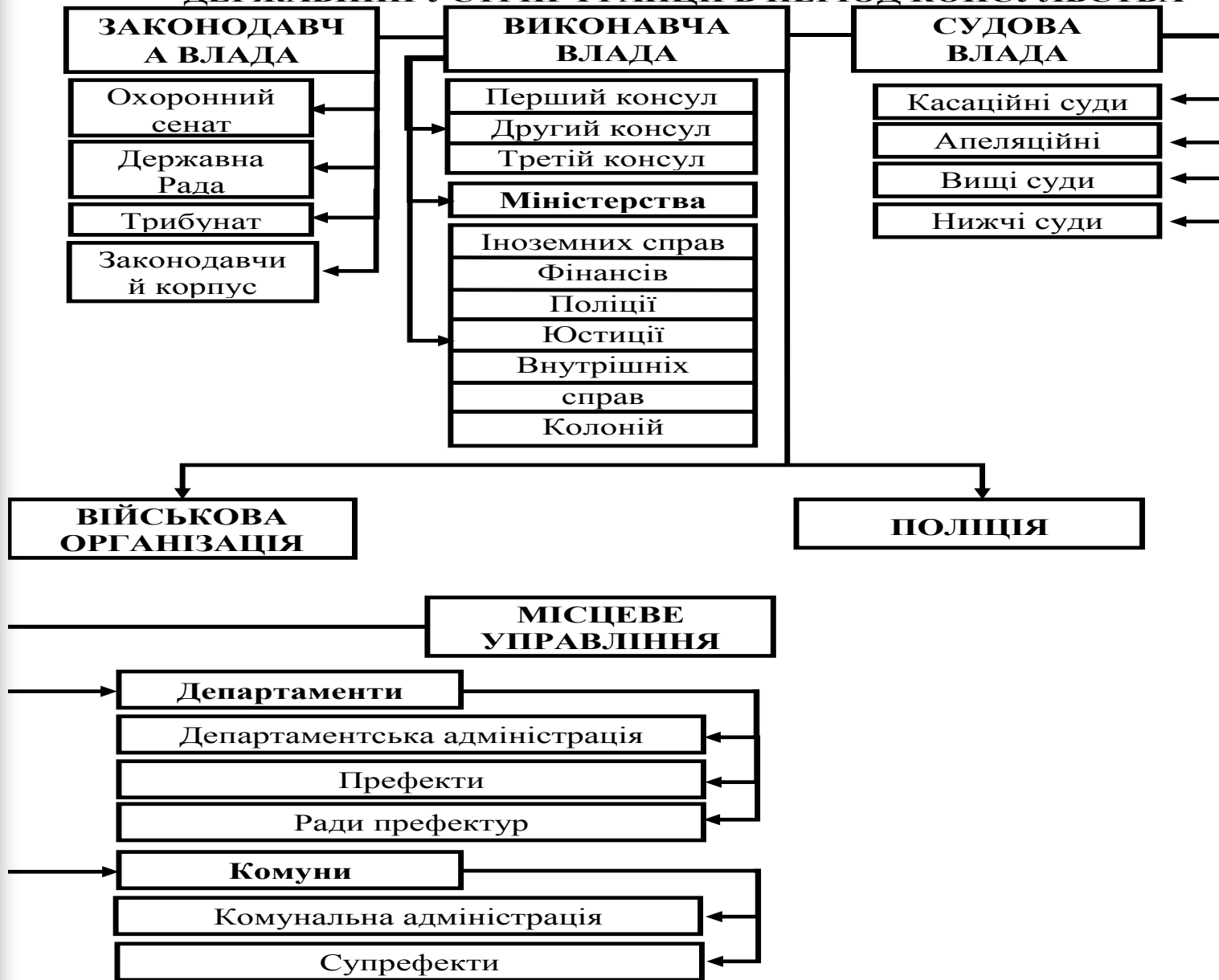
Підписував і обнародував закони

Другий консул

Третій консул

Дорадчий голос при вирішенні інших урядових питань

ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ ФРАНЦІЇ В ПЕРІОД КОНСУЛЬСТВА

Вибірні місцеві ради (муніципальні, общинні й генеральні) мали лише дорадчі функції, їхні рішення підлягали затвердженню відповідною адміністрацією

ОХОРОННИЙ СЕНАТ

Структура

24 сенатори, довічно призначені (надалі вони обиралися Сенатом із кандидатів, висунутих Законодавчим корпусом, Трибунатом, першим консулом

Віковий ценз – не менше 40 років

Компетенція

Схвалення або скасування законопроектів

Конституційний нагляд

Обрання членів Законодавчого корпусу, Трибунату, консулів з національного списку

ДЕРЖАВНА РАДА

Структура

30-40 членів, призначаються першим консулом

Компетенція

Редагування законопроектів
Адміністративний нагляд

ТРИБУНАТ

Структура

100 трибунів, призначалися Сенатом на 5 років (щорічне оновлення складу на 1/5)

Віковий ценз – не менше 25 років

Компетенція

Обговорення законопроектів

Легитимна монархія (1824 - 1830 рр.)
Король Карл X (1824 - 1830 рр.)

Липнева монархія (1830 - 1848 рр.)
Король-громадянин Луї-Філіп I (1830 - 1848 р.)

Правове закріплення

- Хартія, 1830 р.

Друга республіка (1848 - 1851 рр.)

Правове закріплення

- Конституція, 1848 р.

ЗАКОНОДАВЧИЙ КОРПУС

Структура

300 депутатів, призначалися Сенатом на 5 років (щорічне оновлення складу на 1/5)

Віковий ценз – не менше 30 років

Компетенція

Члени Законодавчого корпусу вже не могли обговорювати законопроект (за що одержали назву "трьохсот німих"), а лише приймали його чи відкидали

Друга імперія (1851 - 1871 рр.)
Імператор Наполеон III Бонапарт (1852 - 1870 рр.)
Правове закріплення
• Конституція, 1852 р.

Паризька комуна (березень - травень 1871 рр.)
Правове закріплення
• Декларація Комуни до французького народу, 1871 р.

Третя республіка (1871 - 1940 рр.)
Перший президент Луї-Адольф Тьєр (1871 - 1873 рр.)
Правове закріплення
• Конституційні закони, 1875 р.

Друга імперія (1851 - 1871 рр.)
Імператор Наполеон III Бонапарт (1852 - 1870 рр.)
Правове закріплення
• Конституція, 1852 р.

Паризька комуна (березень - травень 1871 рр.)
Правове закріплення
• Декларація Комуни до французького народу, 1871 р.

Легитимна монархія (1824 - 1830 рр.)
Король Карл X (1824 - 1830 рр.)

Липнева монархія (1830 - 1848 рр.)
Король-громадянин Луї-Філіп I (1830 - 1848 рр.)
Правове закріплення
• Хартія, 1830 р.

Друга республіка (1848 - 1851 рр.)
Правове закріплення
• Конституція, 1848 р.

Третя республіка (1871 - 1940 рр.)

Перший президент Луї-Адольф Тьєр (1871 - 1873 рр.)

Правове закріплення

- Конституційні закони, 1875 р.

МОДЕЛЬ СТАНОВЛЕННЯ БУРЖУАЗНОЇ ДЕРЖАВИ В НІМЕЧЧИНІ

Рейнський союз (1806 р.)

- Союз 16 монархій

Німецький союз (1815 р.)

Конфедерація 34 держав

Правове закріплення

Договір про Німецький союз (1815 р.)

Північнонімецький союз (1866 р.)

Союз 21 держави

Правове закріплення

Конституція (1867 р.)

Німецька імперія

Правове закріплення

Конституція Німеччини (1871 р.)

ЕВОЛЮЦІЯ ДЕРЖАВНОСТІ НІМЕЧЧИНИ (XIX ст.)

1806 р.

Рейнський союз

Союз 16 монархій під протекторатом Наполеона

1815 р.

Німецький союз

Конфедерація 34 держав

Правове закріплення
Договір про Німецький союз

1867 р.

Північнонімецький союз

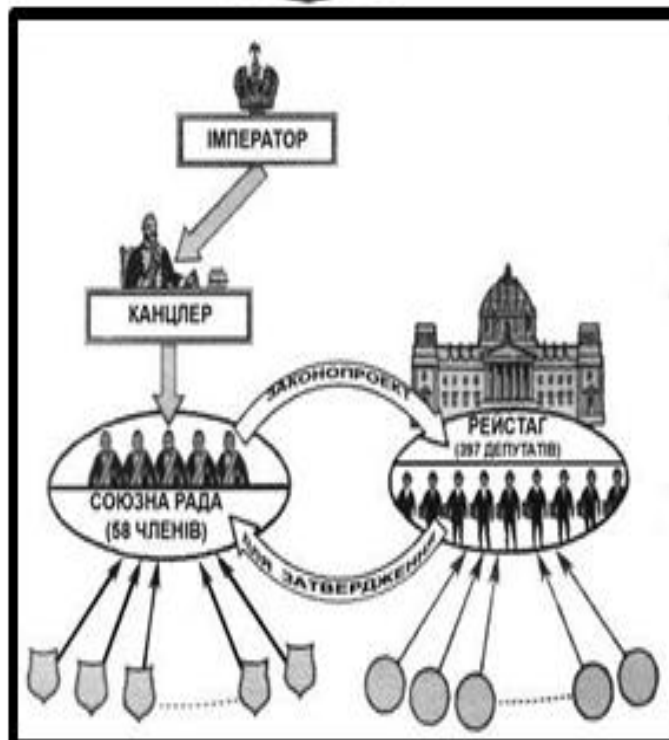
Союз 21 держави

Правове закріплення
Конституція (1867 р.)

1871 р.

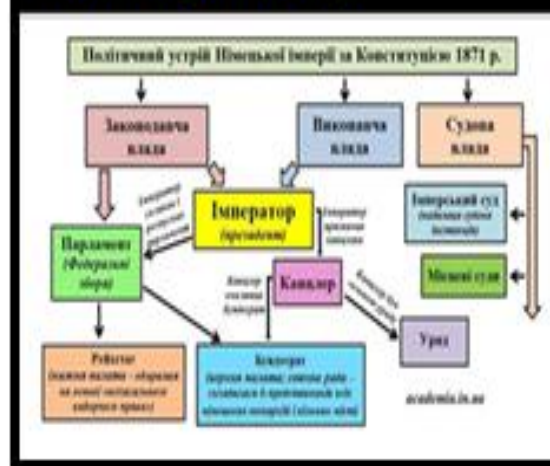
Німецька імперія

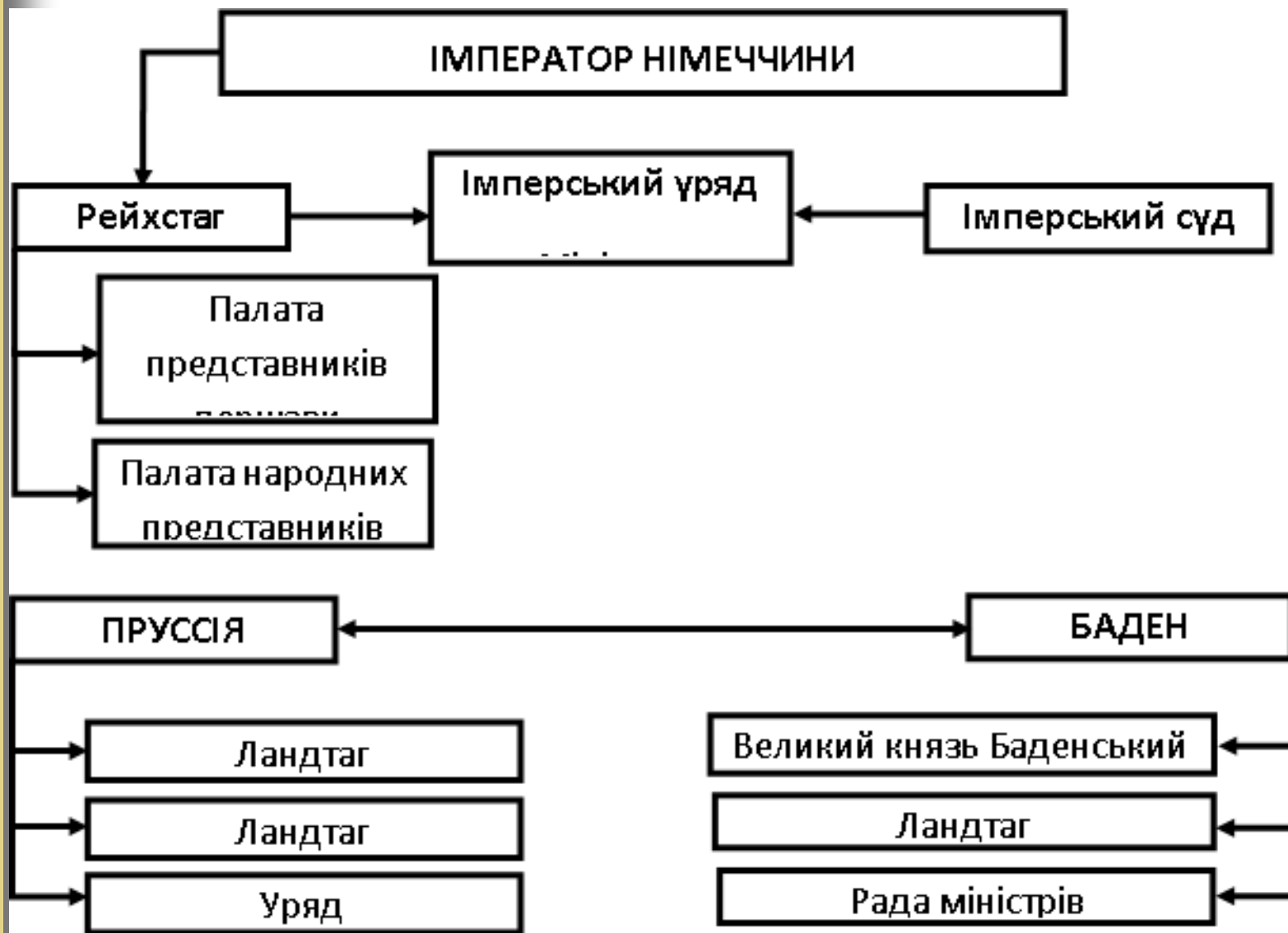

Правове закріплення

Конституція Німеччини (1871 р.)

Конституція 1871 р.

ІМПЕРСЬКА КОНСТИТУЦІЯ (28 березня 1849 р.)

Структура VII розділів, 197 статей

Витязи

Розділ I. Держава

Німецька імперія складається з території попереднього Німецького союзу...

§ 5. Окремі німецькі держави зберігають свою самостійність, оскільки остання не обмежена імперським управлінням, їм належить уся верховна влада й права, оскільки вони не передані імперській

Розділ II. Імперська влада

§ 6. Тільки імперська влада є міжнародним представником Німеччини і окремих німецьких держав...

§ 10. Право оголошення війни і укладення миру належить виключно імперській владі.

§ 11. Усі збройні сили Німеччини перебувають у розпорядженні імперської влади...

§ 33. Німецька імперія утворює єдину митну і торговельну територію, оточену спільним митним кордоном, із скасуванням усіх внутрішніх митних кордонів...

Розділ III. Глава держави

§ 68. Головою держави робиться один із можновладних німецьких князів.

§ 69. Сан є спадковим у династії князя, який підвищений у нього. Він передається по чоловічій лінії по праву старшинства.

§ 70. Титул глави держави: ?Імператор Німеччини?

Розділ IV. Рейхстаг

§ 85. Рейхстаг складається з двох палат: палата представників держав і палата народних представників

Розділ VI. Основні права німецького

§ 137. Оголошується рівність усіх станів перед законом. Дворянство як привілейований стан знищується. Всі стани привілейовані скасовуються. Всі громадяни рівні перед законом

§ 138. Свобода особи недоторканна...

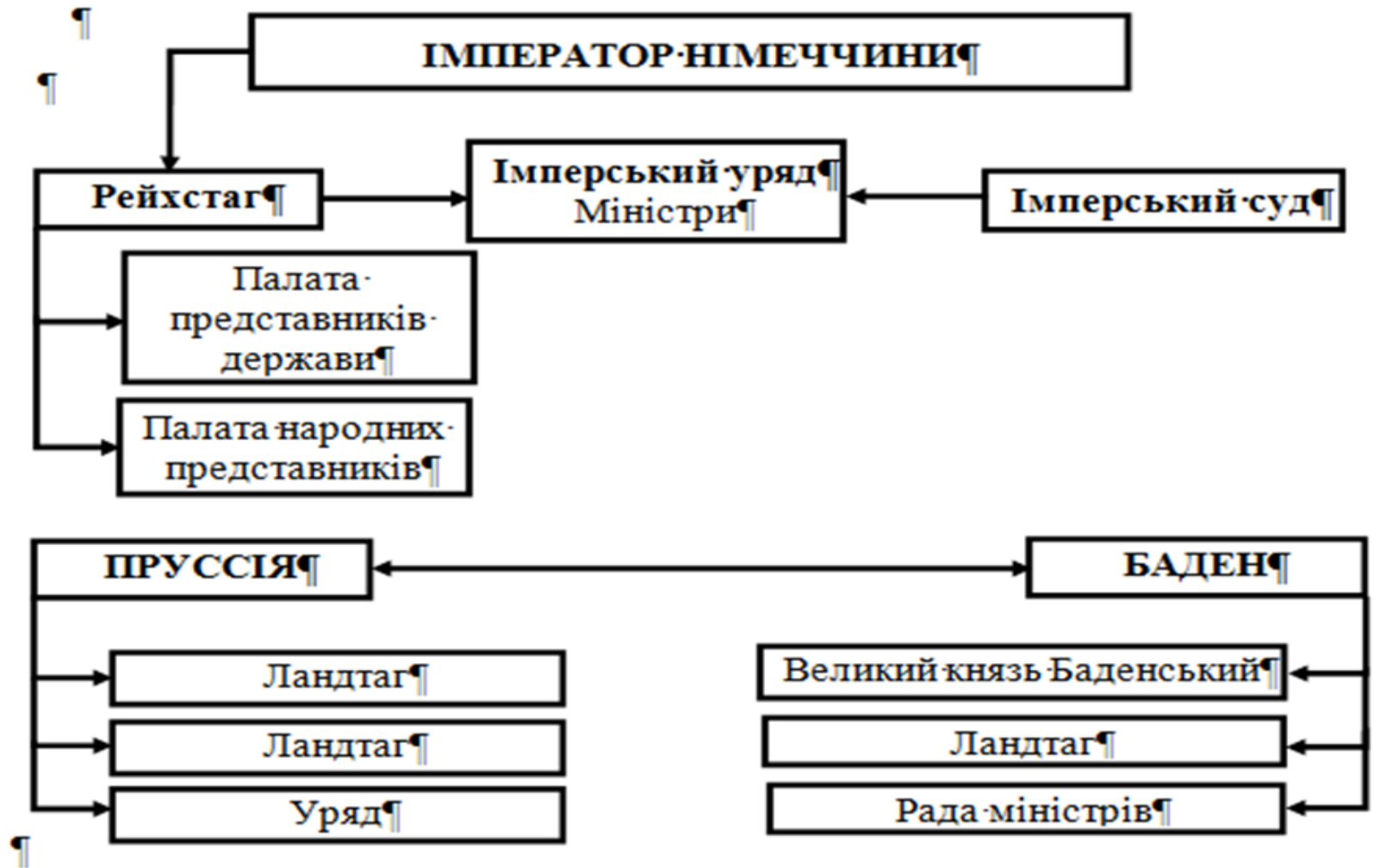
§ 164. Власність недоторканна...

§ 166. Назавжди знищуються всякі відносини кріпацької залежності

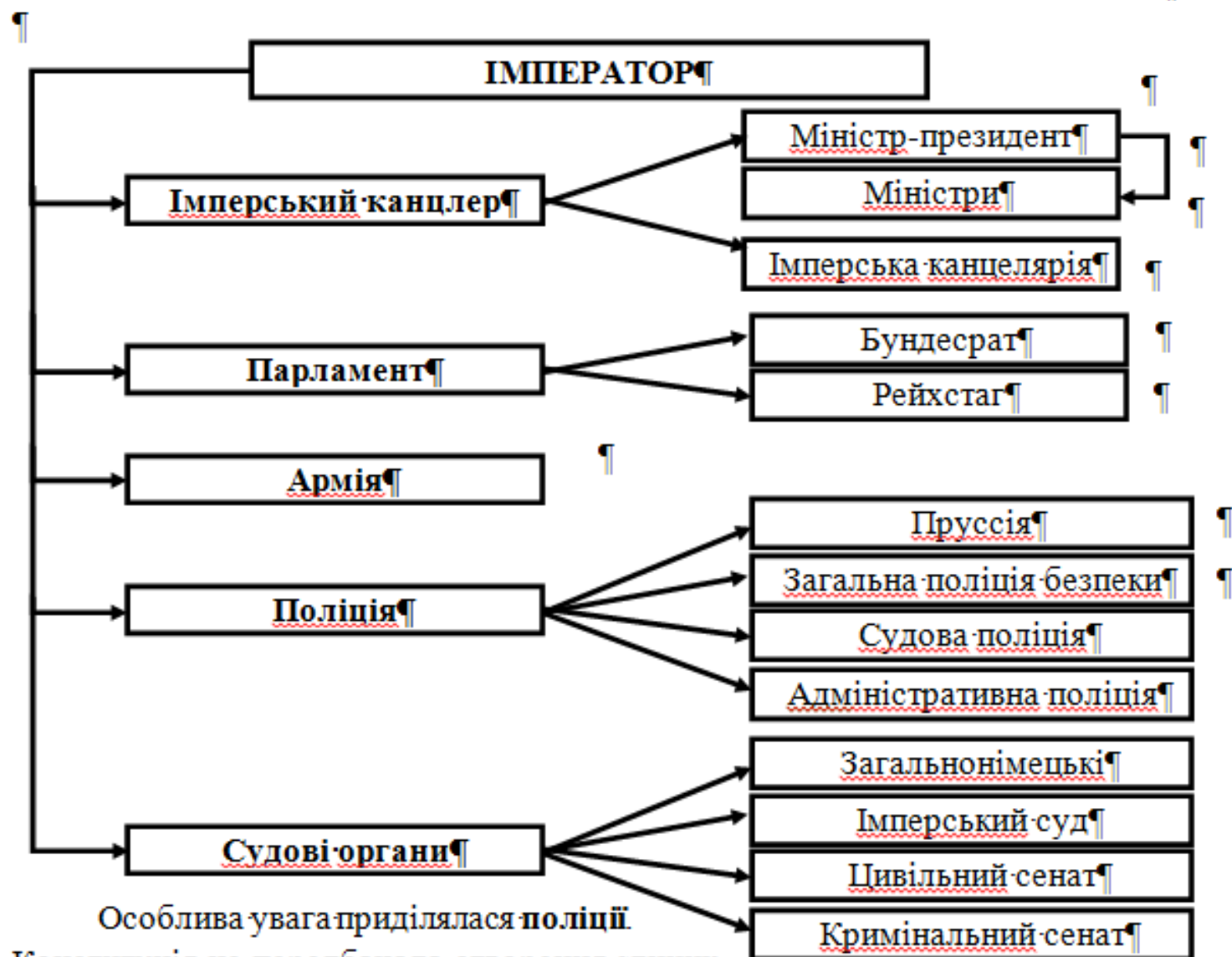
Розділ VII. Гарантія конституції

§ 197. Імперський уряд має право тимчасово скасувати в разі війни для окремих округ основні права щодо арешту, обшуку і свободи

ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ ЗА ІМПЕРСЬКОЮ КОНСТИТУЦІЄЮ 1849 Р.

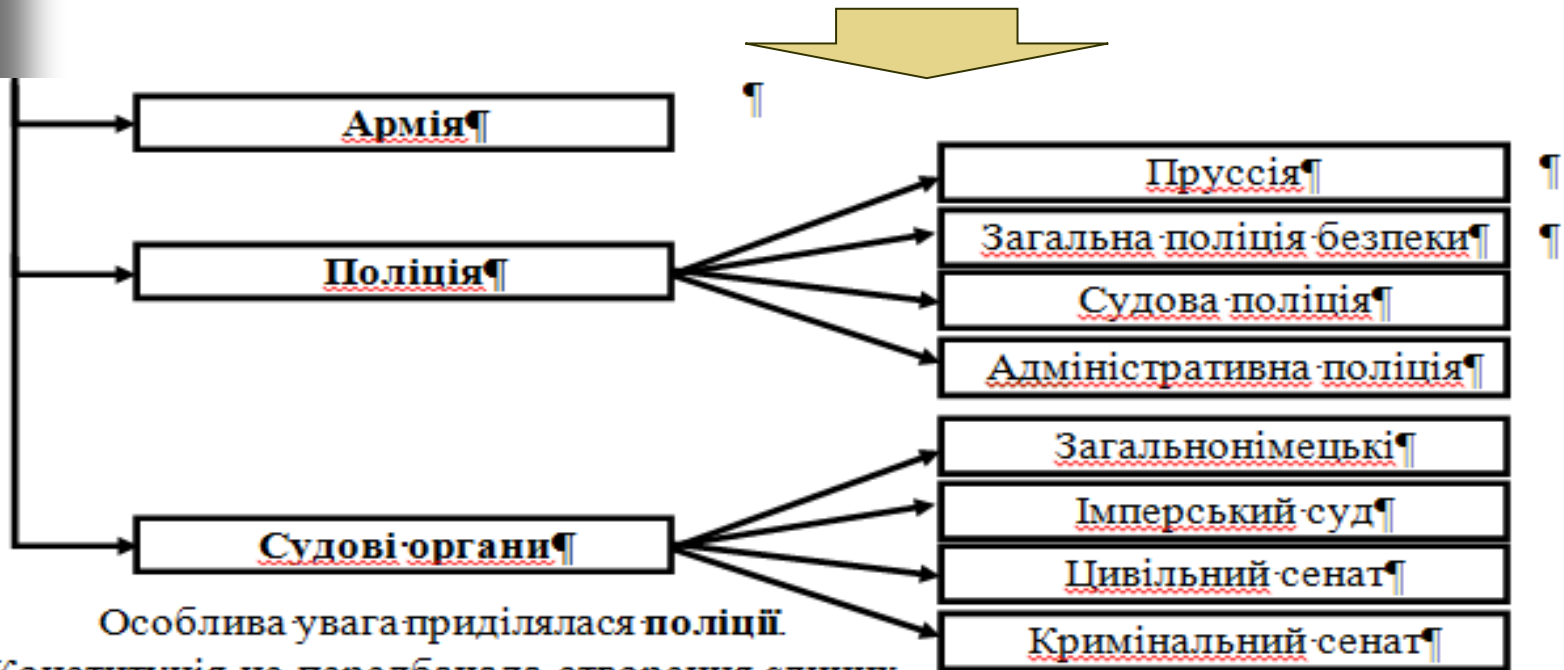

ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ 1871 Р.

Особлива увага приділялася поліції.
Конституція не передбачала створення єдиних

СУДОВА СИСТЕМА

Особлива увага приділялася поліції.

Конституція не передбачала створення єдиних для всієї Німеччини поліцейських органів. Вони продовжували існувати в межах тих німецьких держав, що увійшли до імперії.

Судова система визначалася Законом про судові установи 1877 р. В окремих державах Союзу існувало три судові інстанції. Першою з них був дільничний суд (усі цивільні справи розглядалися одноосібно суддею, а кримінальні — або одноосібно, або за участю двох шефенів). Компетенцією земських судів був розгляд цивільних, комерційних і кримінальних справ, а також розгляд апеляційних скарг на вироки і рішення дільничних судів. Вищі земські суди розглядали скарги на рішення і вироки судових установ і в апеляційному, і в касаційному порядку.

При всіх судах перебувала прокуратура, яка була реорганізована у 1877 р.

МОДЕЛЬ СТАНОВЛЕННЯ БУРЖУАЗНОЇ ДЕРЖАВИ В США

Проголошення незалежності (1775 - 1776 рр.)

Правове закріплення

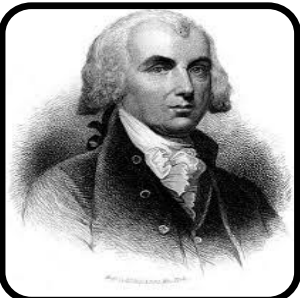
- Декларація незалежності США, 1776 р.

Утворення конфедерації (1776 - 1783 рр.)

Правове закріплення

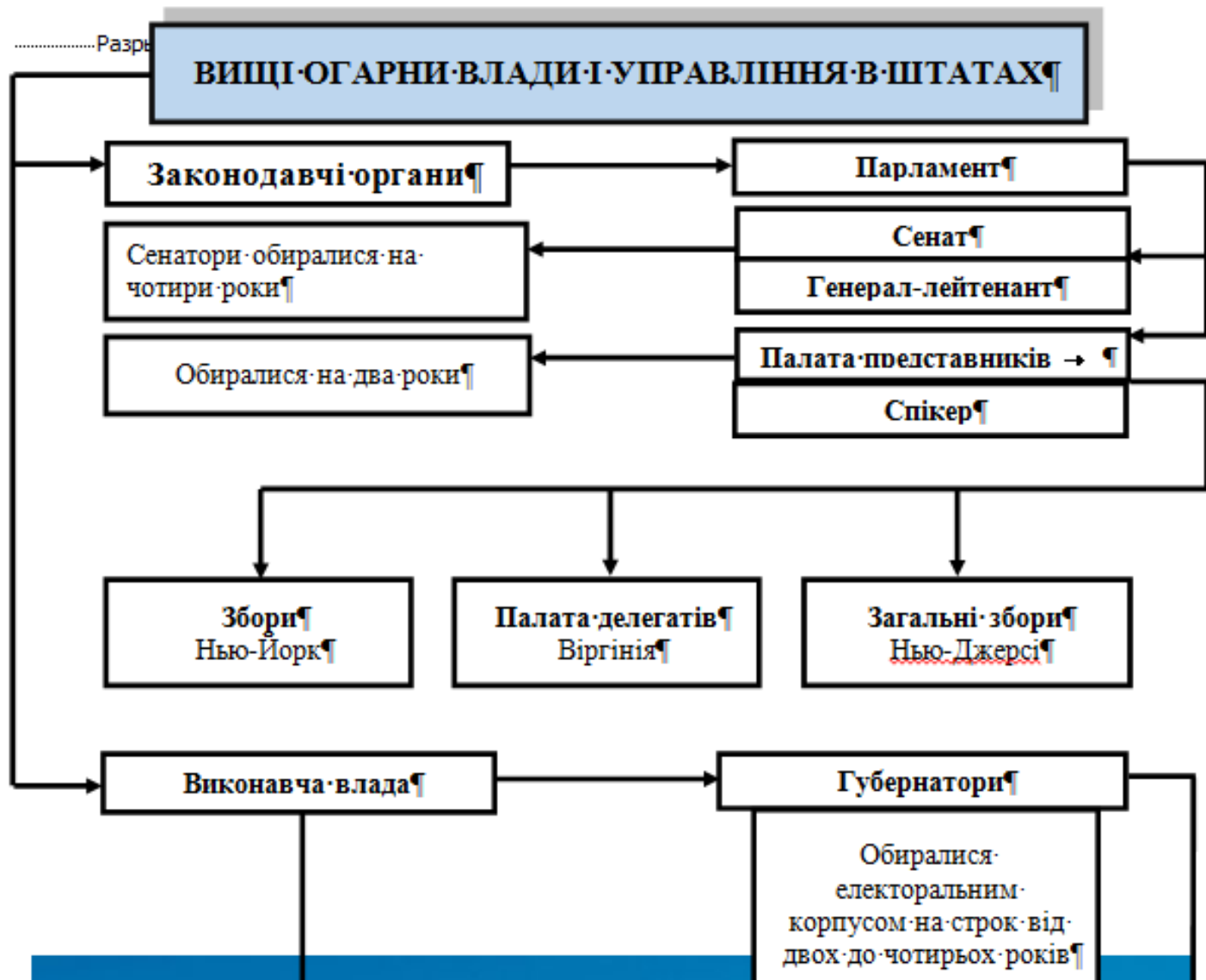
- Статті конфедерації, 1781 р.

Утворення федерації (1783 - 1791 рр.)

Правове закріплення

- Конституція США, 1787 р.
- Білль про права, 1791 р.

ДЕКЛАРАЦІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ США

У Декларації незалежності США можна виділити три змістові частини

У першій частині стверджується, що всі люди є рівними і з народження володіють невід'ємними правами, основними з яких є життя, свобода та прагнення щастя. Саме для забезпечення цих прав люди запроваджують уряд. Оскільки ж народ є джерелом влади, то він може і зобов'язаний замінити або навіть знищити поганий уряд. Ця частина документа має загальний характер і стосується будь-якого народу.

В другій частині Декларації перелічуються вже конкретні дії англійського короля, якими він порушує права мешканців північноамериканських колоній.

В третій частині з двох попередніх посилянь робиться умовивід щодо незалежності від англійської корони.

Хоча в Декларації містилися слова "Сполучені Штати Америки", вона не означала створення єдиної федеративної держави, а лише зафіксувала початковий етап становлення суверенної держави. Подальші етапи конституційного оформлення США закріплено у "Статтях конфедерації" 1781 року, Конституції США 1787 р. та в "Біллі про права" 1789 року.

ЦІКАВИЙ ФАКТ

На ранньому прапорі США («прапор Бетсі Росс»), вперше використаному у бою у 1777 р., 13 смуг означають 13 колоній, які відповідно до Декларації незалежності США об'єдналися й утворили Сполучені Штати Америки

(Вірджинія, Делавер, Джорджія, Массачусетс, Меріленд, Нью-Гемпшир, Нью-Йорк, Нью-Джерсі, Пенсильванія, Род-Айленд, Коннектикут, Південна і Північна Кароліна.

Сам Вашингтон пояснював вибір прапора так: «Ми взяли зірки з небес; червоний колір означає країну, звідки ми припливли; білі смуги на червоному — це символ того, що ми відокремилися від неї, а смуги мають символізувати волю прийдешніх поколінь». Червоний колір також символізує доблесть, сміливість і ретельність; білий — чистоту, незайманість, чесність, волю; а синій — стійкість, вірність, наполегливість і справедливість. Зірки символізують суверенітет.

ВИЗНАЧЕННЯ ФОРМИ ПРАВЛІННЯ ТА ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ ЗА КОНСТИТУЦІЯМИ ШТАТІВ

- **Усі конституції закріплювали республіканську форму правління, засновану на принципі поділу влади локківської моделі з верховенством законодавчої влади.**
- **У системі елементів форми правління всіх штатів, за винятком Нью-Йорка, Массачусетса і Нью-Гемпшира, законодавча влада домінувала над виконавчою, що говорило про встановлення в них парламентської моделі республіки.**

Політичний режим можна визначити як досить демократичний. Усі конституції штатів починалися з Декларації прав чи з Білля про права, в яких перелічувалися традиційні для англійських підданих права та свободи — звільнення з-під варті під «необтяжливу» заставу, заборона жорстоких покарань, «швидкий і справедливий» суд.

У конституціях закріплювалися й такі права та свободи, якими не наділялися тодішні англійці: свобода друку і вибору, право більшості на зміну уряду. Деякі штати додавали до цього переліку такі права: свободу слова, зборів, петицій, носіння зброї, недоторканність житла, заборону законів, що мають зворотну силу, тощо.

Протиріччя між штатами та спроба їх вирішення

Штати намагалися зберегти щойно здобуту незалежність, при обговоренні компетенції і функцій союзних органів бажали максимально обмежити їх права.

Існувала потреба — економічна і воєнна — об'єднати штати, заснувати центральні органи влади. Але процес утворення союзної держави розвивався повільно і несміливо.

Виявилися розбіжності і недовір'я між південними і північними штатами. Через те процес розробки конституції затягнувся, а саме об'єднання набрало своєрідної форми у вигляді конфедерації.

Одночасно з утворенням комісії для розробки проекту Декларації незалежності була сформована ще одна комісія для розробки конституції об'єднаних колоній. Вже **21 липня 1776 року** Б.Франклін представив Конгресу проект під назвою «**Статті конфедерації і вічної унії**»,

Остаточного проекту набув чинності **1 березня 1781 року** у вигляді першої конституції Сполучених Штатів Америки під назвою «**Статті конфедерації і вічного союзу**».

Конгрес

Верховний орган влади в конфедерації - однопалатний конгрес, члени якого — по два — сім делегатів від кожного штату — обиралися законодавчими органами штатів.

Кожний штат, незважаючи на кількість делегатів, мав у конгресі один голос. Цим забезпечувався принцип рівності між членами конфедерації.

Для ведення справ союзу в міжсесійний період конгрес обирав **комітет штатів** на чолі з головою (по одному представнику від кожного штату).

Компетенція **комітету** була не такою широкою. Він не мав права вирішувати справи, для яких у конгресі була потрібна кваліфікована більшість — 3/4 голосів (дев'ять штатів).

Таким чином, повноваження конгресу були обмеженими.

До виняткових прав конгресу належали:

- оголошення війни і дозвіл на морське каперство,
- укладення міжнародних договорів,
- призначення і прийом послів.
- установлювання правила карбування монет,
- регулювання поштового зв'язку
- створення сухопутних й морських військових сил.
- найвища апеляційна інстанція у спорах між штатами.

Найважливіші питання вирішувалися конгресом при згоді дев'яти штатів з тринадцяти (ст. IX).

КОНСТИТУЦІЯ США 1787 РОКУ

Причини підготовки проекту Конституції

Після перемоги у війні правляча верхівка Сполучених Штатів (буржуазія Півночі та плантатори Півдня), зробила спробу розпустити революційну армію та повернутися до колишньої системи експлуатації народних мас. Солдати отримували земельні наділи за рахунок неосвоєних земель Заходу, проте не могли скористатися цим правом: не вистачало коштів та худоби. Землі продавалися за безцінь.

Завершення війни супроводжувалося загостренням класової боротьби. У листопаді 1783 р. уряд поспішив розпустити революційну армію, залишивши близько 4 тис. "благонадійних" солдатів і офіцерів. Почалися повстання демобілізованих та бідноти. Вони вимагали анулювання боргів та розподілу землі.

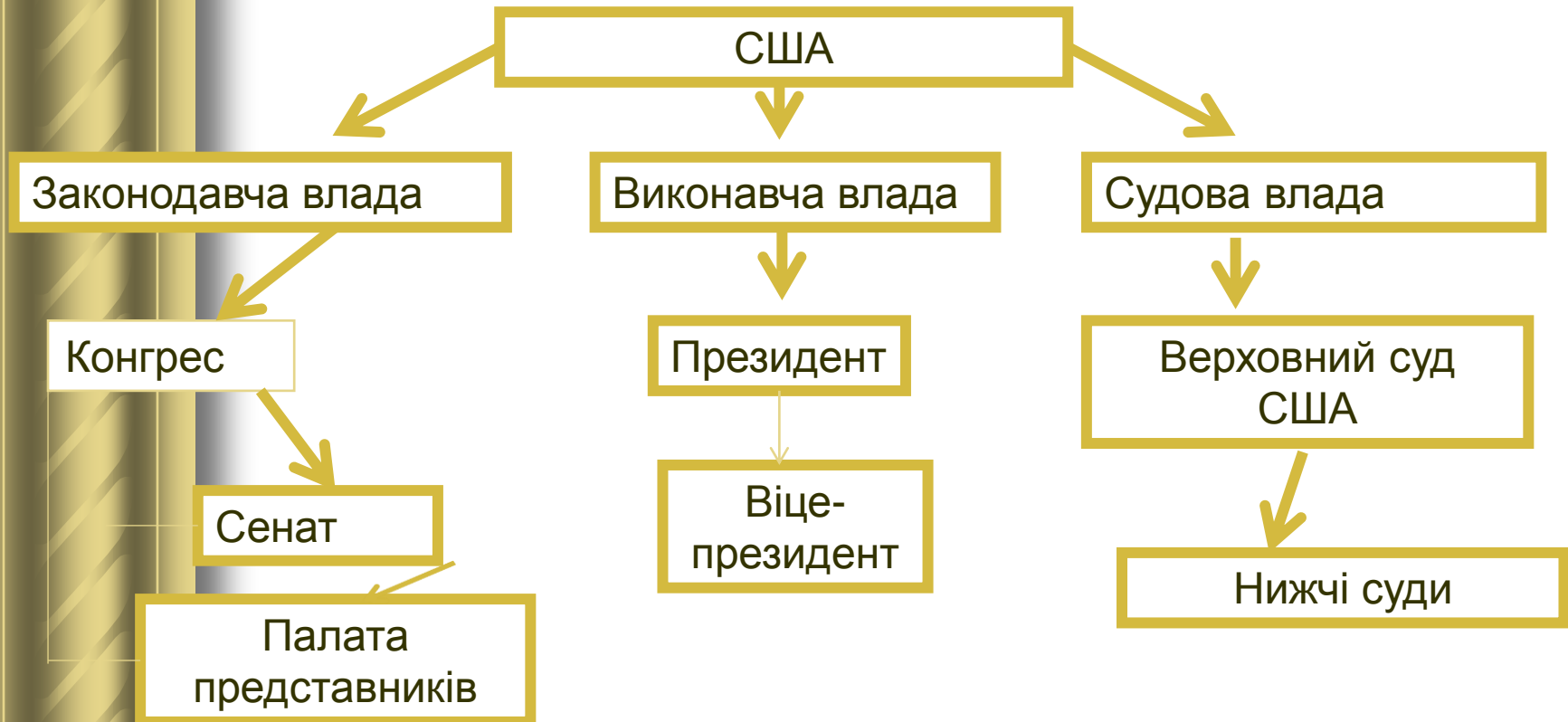
Гостро постало і питання звільнення з рабства негрів Півдня, з огляду на їх участь у війні на боці повсталого народу. Було вирішено надати свободу лише учасникам військових дій.

За конституціями штатів виборчого права позбавлялися індіанці, а з 600-700 тис. білих чоловіків узяти участь у виборах могли заледве 100 тис. через майновий ценз.

Правлячим колам країни стало зрозумілим, що лише міцна централізована держава (а не "мотузка з піску") буде в змозі установити правопорядок і класовий мир у країні, забезпечити нормальні умови розвитку економіки.

Тому з 25 травня по 17 вересня 1787 р. в умовах глибокої таємності проходила робота Конституційного конвенту. А. Гамільтон схилив законодавців до встановлення конституційно-монархічної форми правління. Після чотирьох місяців дебатів була вироблена конституція, якою США послуговуються і сьогодні. 4 березня 1789 р. вона була ратифікована 3/4 штатів і вступила в дію.

За конституцією 1789 р., конфедерація перетворювалася у федерацію, встановлювався принцип поділу властей і їхнього взаємного контролю.

Законодавчу владу представляє двопалатний парламент Конгрес

Нижню палату – Палату представників – обирає населення у виборчих округах з рівним числом виборців.

- Палата представників обиралася **на два** роки населенням штатів відповідно до чисельності кожного і на підставі вимог, установлених у даному штаті.
- Членом цієї палати міг стати тільки громадянин штату, який досяг 25-річного віку.

Сенаторів обирали законодавчі збори штатів за власними правилами на шість років

- по 2 сенатори від штату, незалежно від кількості виборців у кожному штаті.
- Сенатори - старше 30 років і з високим цензом осідлості.

Обидві палати отримали рівні права у законодавчій ініціативі та у прийнятті законів.

- У **нижній палаті** Конгресу більш густонаселені штати мають більше представників, а отже, можуть активніше відстоювати свої інтереси.
- У **верхній палаті** навіть найменший за населенням штат має такі ж можливості, як найбільші. Це дає змогу урівняти можливості в Сенаті усіх штатів.

До компетенції конгресу входило:

- право встановлювати податки, збори і мито,
- право регулювати торгівлю, грошову і фінансову систему, армію, флот.

Палати володіли повною організаційною самостійністю і рівними правами в галузі законодавства.

Тільки **нижня палата** могла виступати ініціатором фінансових законів і порушувати справи щодо імпічменту проти вищих посадових осіб.

Сенат мав пріоритет у зовнішньополітичних справах .

Головою **виконавчої влади** був президент, який обирався на чотири роки колегією виборців. На посаду президента міг претендувати громадянин США, який досяг 35 років і мав високий ценз осідлості. Одночасно з президентом обирався віце-президент, який не мав самостійної влади і був заступником та помічником президента..

Повноваження Президента:

- сильна президентська влада
- Виступає прем'єр-міністром
- був верховним головнокомандувачем,
- за згодою сенату укладав міжнародні договори,
- призначав вищих посадових осіб,
- мав право законодавчого вето, яке могло бути подолане сенатом кваліфікованою більшістю в 2/3 голосів

Президент обирається в ході двоступеневого голосування. Раз на чотири роки в "перший вівторок після першого понеділка листопада" обирається колегія виборців, а уже вона і обирає президента.

Кожний штат обирає до колегії виборців стільки членів, скільки разом становить його представництво у обох палатах Конгресу. Відтак густонаселені штати мають більше ваги у процедурі виборів президента країни. До складання двопартійної системи другий тур виборів мав певне значення – кандидатам, щоб заручитися голосами колегії виборців (принаймні, частина з них були безпартійними), доводилося домовлятися з ними, йти на певні поступки тому чи іншому штатові

Взаємодія президента та конгресу:

Президент призначає міністрів та вищих чиновників зі згоди Конгресу (частину затверджує Сенат, частину – палата представників), але може зміщувати їх одноосібно. Тим самим забезпечується єдність президентської команди – жоден міністр не може з якихось міркувань перейти в опозицію президентові, опираючись на підтримку Конгресу.

Із згоди Сенату затверджуються послы та члени Верховного Суду країни.

Сенат затверджує міжнародні договори, укладені президентом. У виключному віданні Палати представників – закони з регулювання внутрішньої і зовнішньої торгівлі, грошова емісія, трудове законодавство, військові витрати, зовнішні позики, правила натуралізації та набуття громадянства.

І питання про імпічмент президента (піднімалося двічі за усю історію США, кожного разу безуспішно) вирішується у Сенаті кваліфікованою більшістю у 2/3 голосів.

Президент не має права законодавчої ініціативи, але протягом 10 днів після прийняття закону зберігає право президентського вето. Це вето може бути подолане кваліфікованою більшістю обох палат.

Президент і міністри не є членами Конгресу і не залежать від його рішень.

Тим самим законодавча влада контролює виконавчу наступними засобами: затвердженням кандидатур міністрів, ратифікацією усіх міжнародних договорів, самою можливістю здійснення процедури імпічменту президента. Виконавча контролює законодавчу засобами президентського вето на прийнятий законопроект.

Третьою гілкою влади стала **судова**.

- Конституція встановлювала Верховний Суд для перегляду законів, прийнятих Конгресом.
- Члени Верховного Суду призначаються сенатом за поданням президента, їхня посада є довічною, але тільки "поки їхня поведінка є бездоганною". Членам Верховного Суду не можна зменшувати заробітну плату.
- Згідно із Законом про судоустрій (1789 р.), питання про неконституційність закону в цілому чи його частини може бути поставлене будь-якою приватною особою чи організацією на тій підставі, що цей закон порушує якусь гарантію, встановлену конституцією для особи, честі, майна чи інших прав позивача.

Федеральні повноваження та компетенція штатів

- Податки, бюджет, міжнародні договори та безпека Сполучених Штатів, питання зовнішньої торгівлі та торгівля між штатами є прерогативою федерального Конгресу.
- Конгресу заборонено вводити подушний податок, призупиняти Habeas Corpus Act, крім випадків відкритого заколоту, вводити дворянські титули, встановлювати закони зі зворотною дією.

В компетенції окремих штатів перебуває організація власного уряду, усі місцеві справи, включаючи поліцію і суд, карне, цивільне і процесуальне законодавство, торгівля в межах штату, робітниче законодавство і навіть невеликі збройні сили

БІЛЛЬ ПРО ПРАВА – ПОПРАВКИ ДО КОНСТИТУЦІЇ

Причини прийняття:

На жаль, Конституція 1787 року не містила розділу, присвяченого правам і свободам американських громадян. У ній були лише позначені загальні положення про судові гарантії, статус і права громадянина в дусі суворої законності.

Сама ж ідея гарантованості цивільних прав походила від Декларації незалежності 1776 року, тому вже в перебігу ратифікації штатами Конституції було порушено питання про необхідність доповнення ухваленого тексту положеннями про цивільні права.

В 10 з 13 конституцій окремих штатів було представлено спеціальний білль щодо прав, який ґрунтувався на Декларації прав штату Вірджинія 1776 року, ухваленої ще до проголошення незалежності. Потрібен був загальнодержавний білль.

Створити сферу загально-федерального контролю і законодавства відносно цивільних прав і свобод; по-друге, вперше у сфері політичного законодавства їх було побудовано як заборони і обмеження, що накладалися, в тому числі на законодавців.

Закріплення цивільних прав і свобод в його уявленні було не тільки необхідним саме по собі, а й мало стати однією з гарантій загального правового устрою держави, запорукою від зловживань з боку законодавця

У «Біллі про права» 1791 р. закріплювалися основні демократичні права і свободи:

Свобода віросповідання, слова, друку, зборів та петицій

Народу гарантувалася цивільна і особиста недоторканність: особи, житла, паперів та майна.

Право на носіння зброї, яке визнавалося "необхідним для безпеки вільної держави" і не могло обмежуватися владою.

Невід'ємне право на розгляд справи у суді присяжних, діяла презумпція невинуватості (ніхто не міг спонукатися свідчити проти самого себе), без суду заборонялося позбавляти життя, свободи або власності, обвинуваченому забезпечувалися права процедури habeas corpus при забороні на надмірні застави.

Можливість державного визнання й інших цивільних прав, безпосередньо не перелічених, але нібито таких, що впливали із загальної доктрини природних і невідчужуваних прав громадян

Враховуючи всі поправки, Конституція США, яка склалася в 1787-1791 роках, зберігала свою силу понад 200 років і стала основою подальшого державно-політичного розвитку США. Її основоположним принципом було закріплення представницької демократії, яка гарантувалася організацією управління на основі поділу влади, а також вибірністю державних інститутів різних рівнів.

5 січня 1798 року і 25 вересня 1804 року відповідно були прийняті ще додаткові 11-та і 12-та поправки до Конституції США відносно юрисдикції Сполучених Штатів і президентських виборів.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

- ❑ **Декларация** — документ, офіційна заява, де проголошуються основні принципи зовнішньої та внутрішньої політики держави чи програмні положення партій та організацій.
- ❑ **Колонія** — поселення громадян поза межами своєї країни; територія чи країна, що позбавлена незалежності та знаходиться під владою іншої держави (метрополії). Колонія-залежна держава від якоїсь країни.
- ❑ **Континентальний конгрес** — тимчасовий уряд, що виник в результаті Американської революції і був *de facto* першим урядом США. Цей уряд не мав законодавчої основи та повністю залежав від окремих колоній щодо виконання рішень, фінансування та інших ресурсів. Фактично Континентальний конгрес являв собою дві окремі організації, що представляли колишні тринадцять британських колоній у Північній Америці та штати, на які ці колонії перетворилися в 1776 р.
- ❑ **Перший Континентальний конгрес** засідав з 5 вересня 1774 року до 26 жовтня 1774 року.
- ❑ Другий Континентальний конгрес засідав з 10 травня 1775 року до ратифікації Статей Конфедерації 1 березня 1781 року.
- ❑ **Після ратифікації Статей**, Континентальний Конгрес був замінений першим *de jure* федеральним урядом США, Конгресом Конфедерації, членами якого автоматично стали члени Другого Континентального конгресу.
- ❑ **Конфедерація** - тимчасовий союз суверенних держав, що об'єдналися на підставі договору одна з одною для досягнення певних цілей і спільного здійснення державної діяльності у певних напрямках (оборона країни, зовнішня торгівля, митна справа та ін.) при збереженні в інших питаннях незалежності (суверенітету).

Метрополія — країна, що володіє колоніями; «центр колоніальної імперії».

Республіка — форма державного правління, за якої верховна влада у державі (суверенітет) належить Народу, а верховні органи державної влади обираються на певний термін, з окресленими Законом повноваженнями; існує поділ влади на гілки: законодавчу, виконавчу, судову.

Федерація — форма державного устрою, за якої вищі територіальні одиниці держави мають певну юридично визначену політичну самостійність. Складові частини федерації — це своєрідні державоподібні утворення, які називають суб'єктами федерації, а територія федерації складається з територій її суб'єктів.